

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE:

SPECIFIKA OŠETŘOVATELSKÉ PÉČE U VIETNAMSKÝCH ŽEN V SOUVISLOSTI S TĚHOTENSTVÍM, PORODEM A ŠESTINEDĚLÍM

porodní asistentka Bc. Jana Mocková

Úvod

Vietnamský národ má své diametrální odlišnosti životního stylu svébytnosti, která je zásadně odlišná od našeho kulturního pojetí. V současné době žije v ČR asi 20–30 tisíc Vietnamců, ale podle nich samotných je jejich komunita až třikrát tak větší. Přestože většina z nich má v Čechách trvalý pobyt, do české společnosti se příliš nezačleňují. Vietnamci jsou známí svojí uzavřeností. Mezi typické rysy vietnamského národa patří zejména lidové tradice a udržování národní hrdosti.

Mnoho vietnamských žen přivedlo své děti na svět právě v českých porodnicích, a to i přes to, že pro ně není jednoduché přijet do ČR a hned všemu porozumět a ve všem se vyznat. Kromě kulturního šoku překonávají příchozí dodnes výraznou bariéru vzájemné komunikace – jazykové rozdíly.

Abychom dosáhli co největší spokojenosti vietnamských žen v českých zdravotnických zařízeních, měli by zdravotničtí pracovníci vědět, jaká jsou specifika ošetrovatelské péče u vietnamských žen v období těhotenství, porodu a šestinedělí.

Cíle bakalářské práce a hypotézy

Cíl 1

Zjistit, zda hlavní překážkou vietnamských žen při návštěvnosti předporodních kurzů je jazyková bariéra.

Cíl 2

Zjistit, zda by vietnamské ženy raději volily porod doma než ve zdravotnickém zařízení.

Cíl 3

Zjistit, zda vietnamským ženám vyhovuje péče v šestinedělí vzhledem k jejich zvyklostem.

Hypotéza 1

Vietnamské ženy nenavštěvují předporodní kurzy z důvodu jazykové bariéry.

Hypotéza 2

Vietnamské ženy by raději rodily doma než ve zdravotnickém zařízení.

Hypotéza 3

Vietnamské ženy nejsou spokojené s péčí v šestinedělí v souvislosti se svými zvyklostmi.

Metodika

Základní soubor byl tvořen vietnamskými ženami v Jihočeském a Východočeském kraji a výzkum probíhal v období 5 měsíců.

K výzkumu byla použita technika sběru dat formou kvantitativního výzkumu, prostřednictvím dotazníku pro vietnamské maminky a dotazníku pro porodní asistentky pracující v privátních ordinacích, na porodním sále a na šestinedělí. Dotazníky byly rozdány 60 vietnamským respondentkám a 60 porodním asistentkám. Návrstnost byla 100 % v obou případech.

Výsledky

První hypotéza byla potvrzena těmito odpověďmi vietnamských maminek – předporodní kurzy navštěvuje 5 respondentek (8 %) a 55 respondentek (92 %) je nenavštěvuje. Jako nejčastější důvody pro tak nízkou návštěvnost předporodních kurzů uvedly vietnamské ženy hlavně strach z jazykové bariéry, neinformovanost o předporodních kurzech, dalším důvodem byla zbytečnost.

Druhá hypotéza byla potvrzena těmito odpověďmi – 35 respondentek (58 %) by volilo pro místo porodu domácí prostředí, 23 respondentek (38 %) by jasně volilo místo porodu v nemocnicích, 2 respondentky (2 %) by rády rodily ve Vietnamu a 2 respondentkám (2 %) je jedno, kde by rodily. Tento výsledek je zřejmě podmíněn i kulturou a strachem Vietnamců z bílé (nemocniční) barvy, neboť ve Vietnamu bílá barva znamená symbol smrti.

Třetí hypotéza, která se týkala spokojenosti vietnamských maminek s péčí v šestinedělí byla potvrzena otázkami týkajícími se spokojenosti se stravováním na oddělení šestinedělí – 50 respondentek (83 %) uvedlo, že nejsou spokojené s nemocničním jídlem, 10 respondentek uvedlo, že jsou spokojené (17 %). Nejčastěji vietnamské ženy postrádají kvalitní rýži, hodně zeleniny, vývary, rýžové nudle. Co jim u nás nechutná, jsou rohlíky, mléko, kaše. Tento deficit vietnamské ženy řeší tím, že si nechávají donášet jídla z domova od svých příbuzných. Další otázka, která potvrdila třetí hypotézu se týkala rituálů v šestinedělí – 40 respondentek (67 %) uvedlo jako rituál, že se v prvních dnech období šestinedělí vůbec nekoupou, protože podle vietnamské kultury je to zakázáno, 10 respondentek (17 %) se věnuje pravidelným modlitbám jako poděkování za děťátko, 5 respondentek (8 %) pije tzv. „bílou vodu“, kterou pijí ženy ve Vietnamu jako povzbuzující nápoj, 5 respondentek (8 %) si zakládá na stravovacích návycích, přičemž vůbec nejí maso a když, tak jedině bez tuku. Poslední otázka potvrzující třetí hypotézu se týkala možnosti vykonávání náboženských rituálů v nemocnici – 60 respondentek odpovědělo, že nemůže vykonávat náboženské rituály (100 %).

Závěr

Jak ukázaly výsledky, všechny tři hypotézy byly potvrzeny. Domnívám se, že s velkým přísunem cizinců do České republiky a s tím plynoucí i rozmanitá kulturní specifika, by se měla upravit koncepce českého ošetřovatelství tak, aby každému člověku, ať už jakékoli rasy, byla poskytnuta taková péče, která bude uspokojovat jeho bio-psycho-sociálně-religiozní potřeby.

Transkulturní ošetřovatelství je možností, jak docílit poskytování péče cizincům v souladu s jejich zvyky a tradicemi, přičemž umožňuje sestřám disponovat znalostmi z oblasti antropologie, politiky, základy vybraných kultur, víry a náboženských směrů, specifík interpersonální komunikace s kulturním podtextem aj.

Jak z práce vyplynulo, je potřeba o této problematice více diskutovat, aby o ní zdravotnický personál neměl zkreslené a neúplné informace.

Specifika ošetrovatelské péče u vietnamských žen v souvislosti s těhotenstvím

Vietnamské ženy berou těhotenství velmi zodpovědně. Pokud jim však sestra nebo lékař nezdůrazní důležitost preventivních prohlídek, sami je vyhledávat nebudou. Vietnamci však mají před lékařskými autoritami respekt. V případě náhlé prohlídky je dobré si přizvat i jednoho člena rodiny, kterého si ale Vietnamka sama určí. Dbají na zdravou výživu v těhotenství a dostatek odpočinku. Těhotenství věnují hodně pozornosti. Namáhavá činnost je pro ně v těhotenství nemyslitelná, zvláště pak v posledním trimestru. Vietnamci jako národ mají rádi teplo, ne jinak je tomu i v těhotenství vietnamské ženy.

Během těhotenství Vietnamky o těhotnou dbá celá rodina. Dbají na to, aby jedla hodně masa a vitamínů a hlavně vejce – to vše pro zdraví dítěte.

Mezi hygienické návyky v těhotenství patří dodržování speciální hygieny (např. čištění zubů slanou vodou). Osobní hygiena je pro Vietnamky velmi důležitá. Pokud to jde, raději hygienu vykonávají samy. V případě, že nemohou, chtějí, aby jim pomáhal nějaký člen rodiny stejného pohlaví. Pokud je to možné, upřednostňují sprchu ráno a to každý den. Stejně tak kvůli soukromí preferují používání WC před podložní mísou, která je pro ně velmi ponižující.

Pokud budoucí rodiče společně navštěvují předporodní kurz, otec dítěte bude chtít být přítomen i u porodu. Většina Vietnamců by si přála mít prvorozené dítě chlapce.

Velmi citlivým tématem pro Vietnamce je odhalení pohlaví dítěte, proto je nutné dát pozor na sdělování údajů před případnou přítomností tlumočnicka.

Soukromí a stud jsou důležitými body při pobytu Vietnamek v nemocnici. Vietnamky jsou velmi stydlivé, zvláště před cizími muži.

Vietnamky i v českých zdravotnických zařízeních dodržují své kulturní zvyky – například nikdy neuvidíme v českých nemocnicích Vietnamky smrkat – je to pro ně výraz neslušnosti a směšnosti.

Při potížích s vyprazdňováním stolice oznámí Vietnamka nepravidelnost, až když se sestra sama zeptá. V případě, že nepravidelnost je už Vietnamkou nezvládnutelná, tak ji oznámí. Vietnamky se nejprve budou snažit využít svoje domácí léčebné metody, jako je zvýšená konzumace tekutin a listové zeleniny. Klyzma k odstranění zácpy využívají Vietnamky jen jako poslední možnost.

Specifika ošetrovatelské péče u vietnamských žen v souvislosti s porodem

Vietnamské ženy jsou při bolesti velmi „stoické“. Dobrovolně nepožádají o léky na bolest a to z důvodu strachu z návyku či z možnosti vedlejších účinků.

Pokud má Vietnamka obtíže typu vomitu, může se stát, že dá vědět sestře, až když tyto obtíže přejdou nebo sama zvratky uklidí. Vše je z důvodu studu. Antiemetika Vietnamky přijímají až po několika epizodách zvracení. Nejprve se však pokusí zvládnout to sami svými herbalistickými metodami.

Moderní babictví 10, 2006

Únavu Vietnamky neoznamují a odmítají na ni brát léky. Vše řeší dostatečným spánkem.

Vietnamské rodičky trpí tise, proto i když nenaříkají, uvnitř trpí, ale chtějí se s tím vypořádat samy.

Vietnamské ženy odmítají jakýkoliv pro ně „agresivní zákrok“. O všem se budou radit s manželem, proto raději upřednostňují vaginální porod před císařským řezem.

Vietnamské ženy by raději upřednostňovaly porod v domácím prostředí mezi svými bližními. Plně si však uvědomují případná rizika, proto vždy jedou do porodnice.

Těsně před porodem mají Vietnamky rituál očisty. Rády se před porodem vykoupují a to za přítomnosti otce dítěte nebo samy.

Ve Vietnamu je porodnost 17,07/1 000. Celková porodnost je ve Vietnamu 1,94 narozených dětí na 1 ženu. Kojenecká úmrtnost je ve Vietnamu 25,95/1 000 živě narozených.

Hanojská agentura OSN-UNFPA udává vysoký poměr potratovosti – 45 potratů / 100 těhotenství.

Specifika ošetrovatelské péče u vietnamských žen v souvislosti s šestinedělím

Vietnamky jsou jako matky velice zodpovědné ke svému dítěti. Pokud se vyskytnou problémy s dítětem, je lepší prodiskutovat to nejprve s otcem dítěte nebo jiným členem rodiny. Tato osoba pak rozhodne, kdo to oznámí matce, je to pro ně rituál sdělování informací.

Pokud nastane situace, kdy by v případě úmrtí dítěte byla nutná pitva, prodiskutuje to celá rozsáhlá vietnamská rodina. Není to jen záležitostí rodičů, ale celé rodiny.

Pokud je Vietnamec v depresi, člen rodiny nebo jeho přítel se ho bude snažit rozveselit vyprávěním nebo ho bude chtít přivést na jiné myšlenky.

Stravování Vietnamek probíhá podle jejich filozofie rovnováhy jing a jang, které jsou přiřazovány síle tepla a chladu. Mezi teplé pokrmy jang patří například vejce, drůbeží maso a rýže. Mezi chladné pokrmy jin patří například karotka a fazolové klíčky. Vietnamská filozofie stolování spočívá v rovnováze ve skladbě potravin, která vede ke zdraví.

Vietnamci jedí 3 krát denně, přičemž oběd a večeře jsou brány jako hlavní jídlo. Nepřejí si „dobrou chuť“. Vietnamci jsou zvyklí jíst společně a pomalu. Snaha jíst pomalu plyne z vietnamského klimatu po valnou část roku. Ve Vietnamu je 60–80% vlhkost vzduchu, teplota je 30 stupňů Celsia ve stínu a proto jsou místní obyvatelé zvyklí vykonávat veškeré pohyby pomalu. Zašpinění ubrusu nebo mlaskání není výrazem nevychovanosti, je to výraz spokojenosti. S oblibou konzumují listovou zeleninu a ovoce. Mají rádi teplá, měkká jídla (např. čistý vývar se zeleninou a rýží). Málo solí. Nic studeného ústy nepřijmou. Hodně pijí, zejména čaje nebo vodu pokojové teploty, čaj bez citrónu a bez cukru, zředěný vodou. Nepijí nápoje s ledem. Většina Vietnamců netoleruje laktózu. Pokud jsou Vietnamci nemocní, jedí rýžovou kaši, hodně zeleniny a ovoce. Přivyknutí na těžkou českou stravu není pro Vietnamce snadné, dospělým může trvat i několik měsíců. Ze své vlasti nejsou vůbec zvyklí např. na mléko a sýry. Ty jim nejen „páchnou“, ale také jim způsobují nemalé zažívací obtíže. Vietnamci jsou charakterističtí mimořádnou nepořádností při jídle. Je známkou velké nevychovanosti sousto nabrané ze společné mísy vsunout přímo do úst. Někdy se cizinci ptají, jestli Vietnamci jedí brambory: ano, ale jako přílohu k rýži. Nejoblíbenější pochoutkou pro Vietnamce jsou: kromě koláče bánh chung a kandovaných sladkostí, maso v rosolu, velmi podobné českému sulcu (thjt dống), dále dušené maso s bambusovými výhonky, vařené kuře, dušenou rybu a

Moderní babictví 10, 2006

čerstvou zeleninu (kedlubna, květák nebo mladá cibulka) uvařenou s vepřovou kůží nebo vepřovým masem, vepřovou dušenou šunku (gio) a misku slavnostní lepkavé rýže.

Podle vietnamské kultury by se vietnamské ženy v prvních dnech šestinedělí neměly vůbec koupat, ale protože si Vietnamky uvědomují, že v českých zdravotnických zařízeních by se nesetkaly s pochopením vietnamských tradic, podřídí se našim zvyklostem, které jsou pro nás základem a samozřejmostí, pro ně to je však porušování „jejich“ pravidel.

Modely chování Vietnamců

Následně jsou uvedeny modely chování, které jsou v praxi ovlivňovány mnoha dalšími faktory:

V případě, že se Vietnamci cítí nepříjemně, jsou nervózní, jedná se o velmi vážné či smutné záležitosti, tak se často usmívají. Úsměv je v tomto případě výrazem negativního pocitu, který však není slušné na veřejnosti vyjadřovat a zdůrazňovat.

V případě, že o sobě, či o své rodině Vietnamci nechtějí nic říct, nemusí to znamenat, že nám chtějí lhát či něco skrývat. Může to znamenat, že se obávají své soukromé problémy sdělit veřejně činné, neznámé osobě.

Vietnamci jednájí velmi skromně a tiše, ba až pokorně, mnohdy se nedívají do očí. Naše sebevědomé vystupování, mluvení nahlas, upřímné sdělování kritiky či výtek, přímý pohled do očí, by ve Vietnamu byl mnohdy hodnocen jako neslušné chování.

Pokud se na něčem domluvíte a dotyčná osoba se začne na otázku „Rozumíte?“, usmívat a kývat hlavou, může tím dát najevo, že nerozumí. Pro Vietnamce nepřipadá v úvahu říci: „Nechápu Vás, řekl jste to nesrozumitelně“.

Podání předmětu jednou rukou je Vietnamci považováno za nezdvořilé. Vietnamci podávají předmět oběma rukama, tím dávají najevo, že si daného člověka váží.

Přímý pohled do očí je brán Vietnamci za nezdvořilý, naopak může vyjadřovat domýšlivost.

Noha přes nohu je ve vietnamské kultuře brána jako vyjadřování nadřazenosti.

Ruce zkřížené na prsou jsou pokládány za projev rozčilení nad obsahem daného dialogu.

Dlouhý nehet u Vietnamců znamená vyjádření, že nemusí fyzicky pracovat. Proto lze někdy u bohatých vietnamských podnikatelek či intelektuálek vidět na levém malíčku dlouhý nehet.

Vietnamci si potrpí na módu. Chodí vždy slušně a čistě oblečení. Znamená to pro ně projev dobrého chování. Vietnamské ženy takřka nenosí sukně. Také jejich sváteční kroj „ao dai“ (čti: ao zaj) je složen z dlouhé, přiléhavé tuniky a dlouhých hedvábných kalhot.

V rámci slušného chování se Vietnamci chovají umírněně, uctivě a nemají afektované pohyby.

Specifické endemické choroby Vietnamců

Jsou určité specifické choroby jako je choriokarcinom, úplavice, TBC, hepatitis, typhoid, horečka dengue, japonská encefalitis, cholera, chlorochin rezistentní malárie a vrozené vývojové vady. Příčinou je chemická bojová látka Agent Orang – pozůstatek Americko-Vietnamské války. AIDS u Vietnamců činí 0,24 % na 100 tisíc Vietnamců.